

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 De eleemosina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ideo institutum est, ut decime solvantur ad sustentationem ministrorum ecclesie: sed sacerdotes diues habet alias unde sustententur, ergo non sunt ei decime soluende, & precipue a paupere.

¶ 2. Prat. In multis terris decime non solvantur, quod tamen prelati corrigent, si hoies ex necessitate iuris diuini decimas soluere tenerentur. nō ergo uidetur quod, praesertim pauperes, teneantur soluere decimas diuitibus sacerdotibus.

SED CONTRA est, quod Dominus Matth. 23. dicit, Haec oportuit facere, scilicet iudicium & ueritatem, & illa non omittere, scilicet ea quae pertinent ad decimarum solutionem.

¶ 2. Prat. Luc. 18. Pharisaeus dicit, Decimas de omnium quae possideo.

RESPON. Dicendum, quod sicut Philosophus docet in 5. ethi. Medium iustitiae accipitur nō solum quoad nos, sicut in ceteris uirtutibus, sed etiam secundum rem, quia scilicet in aliis uirtutibus attenduntur diuersae conditiones personarum, secundum quas mediū diuersificatur sicut circa cibos quod est multum uni, est paucum alteri, uel moderatum; sed in iustitia non variatur medium secundum diuersas personae conditiones, sed attenditur solum ad quantitatem rei. Qui enim emit rem aliquam, debet tantum soluere quantum ualeat, siue a paupere, siue a diuite emat. Reddere autem debitum est actus iustitiae, & ideo ad hoc quod alicui reddatur quod ei debetur, non refert utrum sit diues, uel pauper. Decimae autem sacerdotibus debentur, in communi quidem secundum ius naturale. Naturalis autem ratio dicit, ut illi qui pro populo in spiritalibus laborant, a populo stipendia sua sustentationis accipiant. Et secundum hoc etiam in nouo testamento est iure diuino sancitum. Nam ut dicitur 1. ad Cor. 9. Dominus ordinauit his qui Euangelium annuntiant, ut de Euangelio uiuant: sed in lege veteri iudiciali precepto taxata est quantitas eius quod ministris Dei est a populo soluendum. scilicet decima & hoc etiam Ecclesia statuit in populo Christiano soluendum: unde cum sacerdotibus decimae debeantur, tum de iure naturali, tum de iure diuino, tum etiam ex statuto ecclesiae, quantum sacerdos sit diues, nihilominus pauper tenetur ei decimas soluere.

AD PRIMUM ergo oportet respondere dupliciter. Vno modo, ut dicatur quod decimarum solutio est instituta non solum ad sustentationem ministrorum ecclesie, sed etiam ad sustentationem pauperum, quibus debet de domo Dei prouideri, unde dicit Malac. 3. Inferte omnem decimationem, ut sit cibus in domo mea, & sic sacerdoti, qui non solum sibi, sed pauperibus prouidere debet, quantumcumque diuiti sunt decimae necessariae. Alio modo, potest dici quod necessitas sustentationis ministrorum fuit ratio ecclesiasticae institutionis de decimarum solutione: sed ex quo officium est alicui debitum per statutum ecclesiae, nihilominus ei debetur, quamuis sit diues.

AD II. dicendum, quod sicut Paulus laudabiliter nō exigebat sumptus, qui sibi propter praedicationem euangelii debebantur, ne quod impedimentum fieret euangelio, aut scandalum fidelibus Christi, non tamen illi peccabant non ministrantes sumptus, quos Apostolus sibi debitos remittebat: ita et prelati ecclesiae laudabiliter faciunt non exigendo decimas in terris illis, in quibus propter consuetudinem timent scandalum generari: nec peccant illi qui non solunt decimas in terris illis, in quibus nō est consuetum: peccarent autem si obstinate exigentibus

A dare recusarent, & ideo ut huic peccato obuiet sacerdotes, in terris illis non exigunt decimas.

QUESTIO VI.

DEINDE quaesitum est de actibus charitatis. ¶ Et primo, De obedientia, utrum sit magis meritorium obedire prelato, uel facere aliquid ad dictum fratris.

¶ Secundo de eleemosyna.

ARTICVLVS XI.

B Verum magis sit meritorium obedire prelato, quam facere aliquid ad dictum fratris.

CIRCA primum sic proceditur. Videtur, quod magis sit meritorium obedire prelato, quam facere aliquid ad dictum fratris. Maiori enim merito maius detrimentum opponitur: sed magis demeretur ille qui est inobediens prelato, quam ille qui non assentit dicto fratris, ergo & magis meretur aliquis obediendo prelato, quam assentiens dicto fratris.

SED CONTRA. Vbi est maior humilitas, ibi videtur esse maius meritum, quia humilibus dat Deus gratiam, ut dicitur Iacob. 4. sed maioris humilitatis videtur esse, quod aliquis aequali se subiciat faciens aliquid ad dictum eius, quam quod aliquis subiciat se superiori obediens prelato: ergo magis uidetur esse meritorium, quod aliquis faciat ad dictum fratris, quam quod obediat prelato.

RESPON. Dicendum, quod aliquis actus potest dici magis meritorius dupliciter. Vno modo ex genere operis, & sic ille actus est magis meritorius, quod est excellentioris uirtutis. Manifestum est autem quod laetitia, per quam aliquis seruit Deo, est excellentior uirtus quam beneficentia, qua quis satisfacit proximo, sicut & diligere Deum est magis meritorium, quam diligere proximum. Quod autem aliquid fiat ad dictum fratris, pertinet ad amicitiam, uel beneficentiam, qua quis diligit proximum: quod autem obediatur prelato in quantum est Dei minister, pertinet ad religionem, qua quis colit & diligit Deum: & ideo magis est meritorium quod aliquis faciat aliquid obediens prelato, uel seruans uotum, quam si aliquid faciat ad dictum fratris. Alio modo, potest dici aliquis actus magis meritorius ex eo quod procedit ex maiori charitate, licet sit minor ex suo genere, & sic nihil prohibet magis mereri illum qui facit aliquid ad dictum fratris.

Primum ergo concedimus.

AD SECUNDUM Dicendum, quod ille qui facit aliquid ad dictum fratris, facit propria sponte, unde minoris humilitatis esse videtur, quam quod aliquis obediatur prelato tanquam superiori.

QUESTIO VII.

DEINDE quaesitum est de eleemosyna.

¶ Et primo, De eleemosyna clericorum.

¶ Secundo, De eleemosynis quae fiunt pro mortuis.

ARTICVLVS XII.

Verum clerici peccent mortaliter, si ea quae eis superflua, in eleemosynas non largiantur.

CIRCA primum sic proceditur. Vt quod clerici peccent mortaliter, si ea quae eis superflua, in Quodlib. S. Tho. F. elec-

eleemosynis non largiantur, quia super illud Luc. 3. Qui habet duas tunicas, det unam non habenti. dicit gl'of. De duabus tunicis diuidendis datur præceptum, quia si una diuidatur, nemo uestitur in dimidia tunica & nudus remanet, qui accipit, & qui dedit: sed per largitionem unius tunicæ intelligitur largitio eorum que superflua ad necessitatem unius, ut patet per ea que in eadem glo. præmittuntur. ergo dare superflua est in præcepto: sed qui transgreditur præceptum, peccat mortaliter. ergo ille qui non dat superflua pauperibus peccat mortaliter.

¶ 2. Præceptum plus obligat, quam consiliū: sed dare omnia quæ quis possidet, est consiliū, & tamen ad hoc homo obligatur in casu extreme necessitatis. ergo est extra casum extreme necessitatis tenetur aliquis superflua dare pauperibus, cū hoc sit in præcepto, & ita qui non largitur, peccat mortaliter.

¶ 3. Præceptum quicumque con sumit quod est alterius, tenetur ad restitutionem: sed bona clericorum sunt pauperum, ut patet per glo. Hieronymi super illud. Ita. 2. Rapina pauperum in domo uestra. ergo si clerici inutiliter bona ecclesiastica consumunt, tenentur restituere pauperibus aliunde si habuerint.

¶ 4. Præceptum quicumque facit se impotentem ad id quod tenetur facere, peccat mortaliter: sed clerici faciendi superflua, expensas faciunt se impotentes ad subueniendum pauperibus, ad quod tenentur. ergo uidetur quod peccent mortaliter.

SED IN CONTRARIUM uidetur esse consuetudo, quæ apud multos præualuit.

RESPON. Dicendum, quod aliter uidetur se habere circa bona patrimonialia, & circa bona ecclesiastica. Nam bonorum patrimonialium, uel licite acquisitorum homo uere est Dominus, unde quantum pertinet ad conditionem ipsius rei potest res sua uti ut uult, & ex hac parte non accidit peccatum: potest tamen peccatum accidere ex inordinato modo utendi, uel per superabundantiam, dum scilicet inutiliter consumit bona propria in ea in quæ non oportet, uel secundum defectum, in quantum scilicet non erogat ea in quæ oportet. Vtrobique enim modo corrumpitur uirtus, ut dicitur in 2. ethicorum. Bonorum uero ecclesiasticorum clerici non sunt uere Domini, sed dispensatores, secundum illud 1. ad Cor. 7. Dispensatio autem mihi credita est. Pertinet autem ad dispensatorem, ut fideliter distribuatur ea que eius dispensationi committuntur, secundum illud 1. ad Cor. 4. Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis inueniatur. In his ergo potest dupliciter peccatum contingere. Vno modo, ex conditione ipsius rei, dum scilicet usurpat sibi quasi rem propriam, & in usus suos conuertit id quod esset aliis erogandum. Alio modo, ex inordinato usu eorum, quæ in partem suam cedunt, sicut etiam de aliis dictum est. Verum quia horum dispensatio fidei dispensationis committitur, ut dictum est, si quis bona fide dispenset ecclesiastica bona, inde accipiens quod sibi conuenit secundum conditionem status & personæ, & aliis largitur secundum quod sibi uel bona fide expedire, non peccat mortaliter, etiam si forte aliquid plus in suos usus conuertat, quam oporteat. Talia enim quia in singularibus est eorum iudicium, non possunt per omnimodam certitudinem diffiniri. Unde si non sit multus excessus, potest compari bonam fidem dispensationis: si uero multus excessus fiat, non potest latere, & ita non potest cum bona fide dispensationis hoc agere aut non conferuet bonam fidem in dispensando, peccat mortaliter.

F. AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Aug. dicit in h. de sermone domini in monte. Illa præcepta que Dominus tradidit Mat. 5. Qui pufferit te in unam maxillam, præbe ei & aliam, & que ibi sequuntur, sunt intelligenda secundum preparationem animi, ut scilicet homo sit paratus hoc facere quando necessitas hoc requirit. Unde non semper est peccatum mortale, quando homo hoc non facit, sed quando uidet necessitatem imminere, si non faciat, tunc peccat mortaliter: & eadem ratio est de hoc præcepto. Qui habet duas tunicas det non habenti, & de omnibus similibus. Unde non semper peccat mortaliter quotiescunque non dat pauperi qui superfluum habet, sed quando necessitas imminet. Quando autem sit talis necessitas, quod obliget ad peccatum mortale, non potest ratione determinari, sed committitur prudentiæ & fidei dispensantis: unde si bona fide det, quando sibi uidetur expedire, imminis est a peccato, alioquin mortaliter peccat.

AD SECUNDUM Dicendum, quod illa eadem que sunt consilia, cadunt sub præcepto secundum animi preparationem. Nullum enim consiliū est perfectius, quam quod homo tradat animam suam pro fratribus suis, & tamen hoc cadit sub præcepto animi preparationem, secundum illud 1. Jo. 3. Et nos debemus pro fratribus animam ponere. Et similiter dare omnia sua pauperibus, cadit sub præcepto secundum animi preparationem, ut scilicet homo sit paratus hoc facere, si necessitas imminet. Minor tamen necessitas requiritur ad superflua eroganda, quam ad omnia exhibenda, tamen hoc totum ratione uniuersali determinari non potest, sed committitur prudentiæ, ut dictum est.

AD TERTIUM Dicendum quod bona ecclesiastica non solum sunt dispensanda pauperibus, sed & ecclesiæ ministris: unde secundum canones debent diuisi hoc modo: ut aliqua pars cedat in usus pauperum, & aliqua pars in usus ministrorum, & in cultum ecclesiæ.

Alter ergo dicendum est de illis ecclesiasticis bonis que principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum huiusmodi. Et aliter de illis bonis que sunt principaliter attributa uisibus ministrorum, sicut sunt prebende clericorum, & alia huiusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, cum aliquis in suos usus assumit quod est alterius, & non tenet ad restitutionem tanquam defraudator reialien. In secundis uero bonis non committitur peccatum nisi per abusum, sicut & de bonis patrimonialibus dictum est: unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad penitentiam peragendam.

AD QUARTUM Dicendum, quod neque moderatus usus diuitiarum, neque bona fides dispensationum saluari uidetur in eo qui scienter superfluas expensas facit in uoluptuosis conuiuijs, & alijs huiusmodi superfluitatibus: & sic non est dubium quod in talibus peccat mortaliter. Unde dicitur Mat. 24. Si dixerit malus seruus ille in corde suo, moram facit Dominus meus venire, & coeperit percutere conseruos suos, quod pertinet ad superbum & crudele Dominium, mādūcer autem & bibat cum ebrijs, quod pertinet ad superbia & uoluptuosam conuiuia, ueniet Dominus serui illius in die qui non sperat, & hominem qui ignorat, & diuidet eum a societate sanctorum, partemque eius ponet eum hypo-

hypocritis, sicut inferno, vnde ibi subdit. Ibit erit stertus & stridor dentium. Si autem aliquis non multum in talibus excedat, potest bona fide fieri ab aliquo, qui vult secundum decentiam sui status mortem gerere his quibus conuiuit.

QVÆSTIO VIII.

DEINDE quantum est de elemosynis quas sunt pro mortuis.

¶ Et circa hoc quaerita sunt duo.

¶ Primo, Vtrum mortuus patitur aliquid detrimentum, si executor eius differat dare elemosynas, quas ipse in testamento dari mandauit.

¶ Secundo, Vtrum executor licite possit differre distributionem elemosynarum ad hoc quod res defuncti melius vendantur in posterum.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum mortuus aliquid detrimentum sentiat ex hoc, quod elemosynas, quas mandauit dari, retardantur.

Circa primum sic proceditur. Videtur quod mortuus nullum detrimentum sentiat ex hoc, quod elemosynas, quas mandauit dari, retardantur. Huiusmodi enim retardatio procedit ex negligentia executoris, sed negligentia vnus non imputatur alteri, ergo nullum detrimentum mortuus patitur ex huiusmodi tarditate.

SED CONTRA est, quod propter huiusmodi tarditatem retardantur orationes & sacrificia, que fierent pro anima defuncti, ex quibus plurimum iuuaret, ergo ex huiusmodi tarditate patitur detrimentum.

RESPON. Dicendum, quod hic est opus duplici distinctione. Primo quidem ex parte ipsius detrimenti: distinguendum est enim duplex detrimentum. Nam quoddam detrimentum est, quod pertinet ad tolerantiam poenae, secundum illud quod habetur 1. Cor. 13. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Aliud autem quod pertinet ad subtractionem remedii. Secundo etiam distinguendum est ex parte elemosynae, circa quam potest considerari etiam detrimentum ipsius elemosynae, & effectus ipsius. Quantum ergo ad meritum elemosynae nullum detrimentum patitur defunctus ex praedicta tarditate, maxime si quantum in ipso fuit curam adhibuit, ut huiusmodi elemosynae cito darentur, quia meritum principaliter ex voluntate & intentione dependet: sed quantum ad effectum elemosynae patitur detrimentum, non quidem ut pro iusmodi tarditate puniatur, sed quia remedium ei non adhibetur, dum suffragia differuntur, ex quibus plurimum iuuaretur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod negligentia vnus non imputatur alteri ad poenam, potest tamen redundare in alterum quantum ad defectum remedii, secundum quod vnus homo ab alio iuuari potest.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum executor debeat tardare distributionem elemosynarum ad hoc, quod res defuncti melius vendantur.

Circa secundam sic proceditur. Videtur, quod executor debet tardare distributionem elemosynarum ad hoc, quod res defuncti melius vendantur. Quia ex hoc sequitur quod plures elemo-

synas poterit facere pro defuncto, ex quibus defunctus magis iuuabitur, ergo si differat, videtur quod laudabiliter & fideliter hoc faciat.

SED CONTRA est, quia ex tarditate elemosynarum sequitur retardatio remedii, quo forte defunctus indiget, ergo videtur quod huiusmodi retardatione grauetur defunctus potius quam iuuetur.

RESPON. Dicendum. In mora modici temporis non videtur esse magnum periculum. Vnde si executor per modicum tempus elemosynas dare differat, ut rebus defuncti melius venditis ampliores elemosynas dare possit, laudabiliter hoc facit. Si vero econuerso per multum tempus differat elemosynas distribuere, ut non multo ampliores elemosynas faciat, non videtur esse absque culpa, quia forte defunctus a purgatorio liberaretur, in quo excellenti remedio suffragiorum maxime necessarium erat: hoc autem requirit prudentis executoris examen, ut se consideratis dilatione temporis, & conditione personae que creditur citius vel tardius liberanda, & etiam quantitate augmenti elemosynarum, faciat quod videbitur expedire defuncto.

QVÆSTIO IX.

DEINDE quantum est de peccatis.

¶ Et circa hoc quaerita sunt tria.

¶ Primo, De peccato originali, vtrum ille qui baptizatus est, transmittat peccatum originale in prolem.

¶ Secundo, De peccato actuali in generali, quid sit prius, vtrum auctio a Deo, vel conuersio ad commutabile bonum.

¶ Tertio, Specialiter de mendacio, quod mendacium sit grauius, vtrum illud quod fit verbo, vel illud quod fit facto.

ARTICVLVS XV.

Vtrum ille qui est baptizatus, transmittat peccatum originale in prolem.

Circa primum sic proceditur. Videtur quod ille qui est baptizatus, non transmittat peccatum originale in prolem. In eo enim qui nascitur, tria possunt considerari, scilicet corpus, anima, & unio utriusque: sed non contrahit peccatum originale secundum corpus, quod contrahit a parentibus, quia parentes erant totaliter a peccato originali mundati, similiter etiam nec secundum animam quam habet ex creatione Dei, in quem peccatum non cadit, & per consequens neque etiam secundum unionem utriusque, ergo ille qui nascitur ex baptizatis, nullo modo contrahit peccatum originale.

SED CONTRA est, quia remedium non adhibetur nisi uulneri: sed baptismus, qui est medicinale remedium contra uulnus originalis peccati, adhibetur parulis baptizatorum filijs secundum eodem ecclesiae consuetudinem, ergo paruli baptizatorum filij cum originali peccato nascuntur.

RESPON. Dicendum, quod peccatum, quod ex transgressione primorum parentum in omnes posteros originaliter demanatur, non aboletur nisi per gratiam Christi, qui de peccato damnauit peccatum in carne, ut dicitur ad Romanos octauo, sed hoc quodam ordine peragitur. Nam primo in

Et in or. 13. de ma. q. 4. ar. 1. & 8. & 12. q. 2. ar. 1. & 4.

4. d. 4. q. 2. & 2. q. 2. ad 4.